

Dopisi.

Iz Dunaja. (Razstava; dunajski Čehi.) Prav zanimiva je jubilejna razstava; izloženi so tu izdelki iz vseh avstrijskih dežel; vendar prvo in najvažnejše mesto zavzemajo izdelki Dunajčanov in sploh nemških izdelovalcev. Posebno lep je bosanski paviljon, ki ima tudi hrvaško-srbske napise. Dasi je razstava jubilejna obsegajoča kolikor toliko vso Avstrijo, vendar ima čisto nemški značaj, posebej slovanskih izdelkov sem malo našel, največ jih je iz Bosne. Zato so tudi vsi napisi nemški. Med knjigami sem našel le slov. katekizme. V veliki rotundi sem zagledal na polkrogli preplepljeni z naslovnimi listi raznojezičnih časnikov tudi »Slov. Gospodarja«. Kakor znano, biva na Dunaji čez 300.000 Čehov, ki so izvrstno organizovani. Imajo po mnogih cerkvah česko božjo službo, cerkev »am Gestade« je česko narodna cerkev. Raznih društev — tudi več političnih — imajo že precej nad 50, tudi česki napisi se množijo in delajo že preglavice Nemcem v več okrajih, kakor je bilo nedavno brati. Čehi so v resnici zavedno ljudstvo, ki ljubi svoj narod. Govoril sem s prostimi delavci, ki so se s ponosom imenovali Čehi. Neka česka gospa, mi je prav navdušeno zatrjevala, da se Čehi na Dunaji že čutijo domačine in da se ne dadó zatreti. Če še bo treba tudi mnogo boja, prej ali slej mora zmagati pravica in Čehi dobiti svoje šole, pa tudi v cerkvah več pravice glede češčine, posebno svojo česko župnijo. Seveda sem bil vesel te zavednosti in navdušenosti naših bratov na Dunaji. Zalosten pa sem postal, ko sem začel misliti na Gradec, ki je nam Slovencem to, kar Čehom Dunaj. Četrtna Dunaja je česka, in četrtna Gradca pa slovanska. Toda kolik razloček je med Čehi in Slovenci! Ali o tem več prihodnjé.

Iz Dunaja. (O brzojavnem uradu.) Ako odkodersibodi na svetu pošlješ brzojavko ali telegram na Dunaj v katerosibodi ulico in hišo, vsaka brzojavka pride na »osrednji brzojavni urad«. Odtod potem razpošiljajo brzojavke dalje ali po brzojavu ali po cevi pod zemljo ali odnese strežnik na biciklu ali kako drugače. Brzojavke, ki se pri posameznih brzojavnih uradih po mestu odpošiljajo na naslove ali v mestu ali kamorsibodi po svetu, take brzojavke, da omenimo vzgled, na pr. v šestnajstem okraji vzprejemajo ter po pnevmatičneji pošti, t. j. po podzemeljskeji cevi odpošiljajo v »osrednji brzojavni urad« in odtod brzojavijo ali telegrafujejo dalje v svet. To velja o vseh zasebnih brzojavnih, samo »državne« (staatstelegramme) in »uradne brzojavke« (amtstelegramme), pa brzojavke, ki so namenjene po deželi »Spodnja Avstrija,« samo tote brzojavke odpošiljajo se naravnost takoj po žici, ne da bi jih bilo treba po cevi odpošiljati v omenjeno »centralo« ali »osredišče«. Pri centralnem ali »osrednjem uradu« posluje blizo sedemsto uradnikov, okoli polovica jih je spola moškega, drugi pa ženskega. Vsi se vrstijo tako, da jedni delajo po dnevu, drugi po noči, vedno je pa v sobani po dvesto uradnikov obenem. Ob času smrti presvetle cesarice so uradniki morali delati 24 ur nepretrgoma. Prve štiri dni po smrti je bilo brzojavljeno vsaki dan po tridesettisoč naznanil, skoz sledečih osem dni pa po dvadesettisoč poročil vsaki dan. Skoz deset dni skupaj bilo je vzprejetih in odposlanih brzojavk skupaj petstodvadesettisoč, besedij bilo je okoli sedem milijonov in osemstotisoč, a dohodkov za štiristotisoč goldinarjev. Ob navadnih dnevih šteje »osrenji urad« po osemindvajsettisoč telegramov. Opomniti se zdi vredno, da brzojavke z adresno na presv. cesarja ne hodijo skoz centralo ali »osredišče,« ampak cesarski »dvor« ima svoj lastni brzojavni urad, tukaj posluje navadno samo po jeden uradnik. Skoz njegov stroj ali aparat je dne 12. septembra dospelo desetstotisočjednostoinosem besedij, s katerimi je domača in inozemska visoka gospoda ra-

zodevala sožalje vsled smrti blagosrčne tovarišice cesarjeve. Sklepoma bodi pristavljeno še to, da so brzojavke v Jokaham v Japanu najdražje, pošiljajo se skoz Sibirijo in skoz Kitajsko, za jedno jedino besedo je plačati po 6 gld. 84 kr.

Vuhred. (Zborovanje družbe sv. Cirila in Metoda.) Takih dnij ima Vuhred malo, da bi tako veseli bili, lepo peli, tamburali, slovensko stvar podpirali, kakor se je to vršilo 2. oktobra. Slovenska zastava, ki je ta dan plapolala iznad hiše g. Vidmoserja, je mimogredočim naznanjala, da se tamkaj zbirajo navdušeni Slovenci v važni zadevi. Okoli pete ure se prične zborovanje. Župnik Jurij Žmave pozdravi goste in označi delovanje podružnice svet. Cirila in Metoda v pretečenem letu. Pobere se udnina in naznani vsem navzočim, kako lepa svota se je nabrala za podporo slovenske narodne šole.

Potem sledi pouk in zabava. Med govorniki se odlikujeta odvetnik dr. Pipuš in kaplan Keček. Prvi povdarja, kako potrebna je mladini izobrazba v materinščini, v onem jeziku, katerega nas je mila mati v zibelki učila, v katerem smo najpoprej klicali svojega nebeškega Očeta. Nobeden narod ni tako nespameten, da bi poučeval svojo mladino v tujem jeziku. Francoz se drži svoje frančoščine, Italijan italijanščine, Nемец nemščine, samo Slovencem hudobni sovražniki ne pripuščajo izobrazbe v mili slovenščini. Vsak pameten človek prizna resničnost znanega pregovora: Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš. Slovenci smo tistih mislij. Pa ljudska šola nima tega namena, da bi takoj našo mladino začela mučiti s tujim blebetanjem. Saj nas vsakdanja skušnja uči, da slovenski otrok v nemški šoli prazno slamo mlati.

Še veliko drugih dobrih mislij nam je vzbudil govornik. Škoda, da ni še več kmetov marenberskega okraja slišalo tega govora. Z veselim ponosom napolnjeni bi bili korakali na svoj dom po končanem pouku.

Drugi govornik, kapelan Keček nam je povedal tudi mnogo koristnega, kako se naj mladina vzgojuje v narodnem, slovenskem duhu. Posebno to je naglašal, da se morajo stariši, ki toliko skrbijo za lepo živino, za razne poljske pridelke, še veliko bolj brigati za dobro vzgojo svojega najdražjega zaklada, ljubljene otrok. Ker so v mnogih krajih, posebno tukaj ob slovensko-nemški meji, šole popolnoma nemške, morajo stariši otroke doma vaditi slovenščine. Ko bi vsaka mati, vsak oče storil to dolžnost, koliko manj bi se jih ponemčilo!

Še marsikaj vspodbudnega in poučnega so slišali kmetje, kateri se niso bali težavnega pota, da so prišli iz visokih hribov mtske in marenberske župnije k letošnjemu zborovanju. K letu jih naj še več pride, vsak jih mora deset, seboj prignati. To je bilo že nekaj.

Kjer je Slovenec, tam je dobra volja doma. Zato smo se tudi pri tem zborovanju prav dobro imeli. Dobro izurjeni tamburaši iz Lehna pod vodstvom g. učitelja Breznika so brenkali, milo doneč mešan zbor je s svojim navdušenim slovenskim petjem delal vsem navzočim mnogo prijetne zabave. Le še drugokrat tako imenično! V Vuhredu smo že večkrat imeli zborovanje. K letu bi pa radi prišli še bliže slovensko-nemške meje: v Marenberg. Slovenci moramo na dan, drugače si napuhnjeni Nemci vedno domišljavajo, da je svet samo zanje vstvarjen, za nas druge pa ne!

Iz Kozjega. (Gospodarsko bralno društvo) je obhajalo 2. oktobra svoj letni občni zbor. Nekako boječe in nezaupljivo smo pred dobrim letom vsadili to mlado drevesce, bralno društvo. Čez leto in dan pa se je bujno razvilo ter jelo prinašati že obilno dobrega sadu. Evo vam ga, dragi bralci! Koj pri lanski ustanovitvi se je dalo zapisati 87 udov. Sedaj jih šteje društvo že 115, kateri pa so vsi pristopili prostovoljno, niti nago-

varjal jih nikdo ni. Knjižnica šteje okoli 300 dobrih knjig ter razpolaga 15 različnih časnikov, med njimi dva dnevnik. Dragi »Slovenski Gospodar«, ti pa zavzemaš prvo mesto v naši bralni sobi, kar v sedmerih iztisih prihajaš vsak teden k nam, tebe se najbolj razveselimo, tebe najbolj prebiramo. Popolnoma zadovoljni pa tudi nismo s teboj, veš, kajti nekaterokrat se nas le v soboto obišeš, mesto v petek zjutraj! V čitalniškem zapisniku beremo tekoče število 2277. To visoko število nam naznanja, da si je toliko izposojevalcev izposodilo na dom razne knjige in časnike v teku jednega društvenega leta. Seveda jih je veliko izmed teh večkrat zapisanih. Nekateri izposojevalci si izposodijo naenkrat po več knjig ali časnikov. Povprečno je bilo izposojenih 6800 knjig in časnikov. Čitalnica je bila celo leto dobro obiskovana. Ni bilo dneva, da bi ne bil kdo notri prebiral. Ob nedeljah in praznikih je velikokrat primanjkovalo prostora. Ker naši Kozjani tako radi berejo, bere se jim tudi zavednost že z obraza, pozna se jim po govorjenju in obnašanju. V uradu terjajo kmetje če dalje bolj vse slovenski in če gre tako naprej, bo sčasoma Nемец pri nas nemogoč. Enoglasno so izrekli v velikem številu zbrani gospodje in kmetje neomejeno zaupanje ter toplo zahvalo društvenemu odboru, kateri se je zopet enoglasno izvolil. Novoizvoljeni odbor nam je pač zanesljiv porok, da bo mlado društvo krepko dvigalo svojo zastavo: za vero, za dom, za cesarja! Čast vsem društvenikom, hvala vsem dragim in blagim prijateljem našega društva!

Razne stvari.

Domače.

(Mil. knez in škof) se odpeljajo v soboto v savinjsko dolino, ter bodo v nedeljo posvetili novozidano cerkev Št. Pavla v Preboldu.

(Delavska organizacija.) Ker zmeraj narašča število društvenikov, poskrbelo je mariborsko kat. delavsko društvo za nove društvene prostore pri »Nadvojvodi Ivanu«. Zadnje nedeljo je bilo v novih prostorih prvo zborovanje. Dvorana je bila polna občinstva. Kot govornika sta nastopila »prefekt Ant. P. Korošec in prof. dr. Ant. Medved. Prvi je govoril o važnejših dnevnih dogodkih zadnjega časa, prof. dr. Medved pa je slavil z izbranimi besedami našega cesarja kot cesarja-mučenika. Mariborski delavci, pristopajte v obilnem številu k našemu društvu!

(Iz Nazareta.) Vrlo zaslužni upokojeni gimnazijski ravnatelj o. Bernard Vovk preselil se je iz tukajšnjega samostana v Brežice. Redovni generalat želel ga je imeti za generalnega lektorja v Rimu; častno mesto pa je o. Bernard vsled visoke starosti ponižno odklonil. Zaslužni gospod je letos že tretji, ki ostavlja naš samostan.

(Prestavljen) je frančiškan o. Feliks Podbregar iz Nazareta v Pazin.

(Na mariborskem kolodvoru.) Dva tukajšna gospoda sta se zadnje nedelje napotila k zborovanju političnega društva v Jarenini. Do Pesnice se namenita peljati z vlakom. Pri blagajnici v Mariboru zahteva prvi gospod v slovenskem jeziku vozni list: »Tretji razred do Pesnice, sem in tje!« Črnobradat uradnik odgovori na to: »Das versteh' ich nicht!« (Ne razumem.) Naš gospod zopet: »Tretji razred do Pesnice, sem in tje!« Uradnik zopet: »Ne razumem.« In še tretjekrat sta ponovila te besede. V tem pristopi nek drug uradnik, razloži zahtevo našega gospoda ter ga reši nadaljnih sitnosti. Kmalu na to pride drugi gospod. Zahteva tudi v slovenskem jeziku in dobi isti odgovor, kakor prvi gospod. Na opombo, da mora slovenski znati, odgovori mu uradnik: »To je moja briga!« Čudno, kakor da bi ljudstvo živelo od uradnikov in ne uradniki od ljudstva. Kdor ne